

SZABOLCSVÁRMEGYE FEJLŐDÉSE ÉS KORTÖRTÉNETE

I. RÉSZ:

NYÍREGYHÁZA
MEGYEI VÁROS

II. RÉSZ:

SZABOLCS-
VÁRMEGYE

A SZERKESZTŐ
MINDEN JOGOT FENNTART

* SZERKESZTETTE: MÁGER LÁSZLÓ * KIADTA: ERDELYI GYULA *

Szabolcs-Szatmár-Bereg
Megyei Levéltár
Nyíregyháza

251. oldal

Nyíregyháza színészete.

Irta: Deési Sándor.

Nyíregyháza színjátszásának történetét a »Nyírvidék«-kel kell kezdenünk, mert a Nyírvidék minden időben lelkes előharcosa volt Nyíregyháza színészetének. A közönséget nógatta, a színészeket bátorította és kitartóan dolgozott a nyíregyházi színészet tökéletesítésén. E lap sokszor együtt kesergett a szerencsétlenül járt igazgatókkal és oly hévvel kapacitálta a közönséget a színelőadások látogatására, mintha a maga megélhetése forgott volna kockán.

A sajtó kapacitálására mindenkor igen nagy szükség volt, mert a színházlátogatók száma sohasem volt arányban a város és környéke színházra érett lakosságának számával és probléma volt, hogy miért nem támogatja a nyíregyházi közönség a színészeket érdemük szerint.

1894-ig az volt a legnagyobb kifogás, hogy nincs rendes színházépület, de az 1894-ben megnyílt színházépület sem teremtett Eldorádót a színigazgatóknak, hanem inkább a kiadásokat növelte.

A nyíregyházi színészetet mégis ez az esztendő osztotta két nagy fejezetre — a mai színházépület megnyitása előtti korszak az első, a megnyitás utáni korszak a második fejezet.

1894-ig rendszeres színészkedésről beszélni sem lehet, sőt még a kész épület az annyi nagy magyar dicsőséget hirdető milleniumi évben is csak vándorszínészeknek tudott menhelyet adni. A 80-as évek színjátszásának színtere a volt zöldségtéri (most Bencs László-tér) »Hárs«-vendéglő volt.

Azért az akkori idők legnevesebb színművészei is vendégszerepeltek s különö-

sen Blaha Lujza szereplésének emléke maradt fenn, aki egész életén át meleg szeretettel emlékezett vissza az őt elragadtatással ünneplő nyíregyháziakra. 1880-ban volt a nagy Blaha-láz Nyíregyházán.

Annál érthetlenebb, hogy két év múlva, vagyis 1882 június 18-án, mikor Blaháné újra Nyíregyháza vendége volt és Vachot Imre »Huszárcsiny« című darabjában játszott, a »Nyírvidék« színikrónikása csak »kis közönség«-ről emlékezik meg. A 3-ik előadáson leszállították a helyárat.

A színigazgatók a 80-as években ilyen sorrendben váltották fel egymást:

1881-ben Krecsányi Ignác kassai társulata játszott a zöldségtéri színikörben, majd ugyanezen évben Aradi Gerő vándortársulata. Gyöngyi Izsó már ekkor kedvelt énekes komikusa volt az Aradi társulatának. A világszínpadokon akkor a francia és osztrák színműírók voltak divatosak, de a hazafias célokért hevülő színigazgatók a kétnyelvű Nyíregyházán magyar művekkel igyekeztek megkedveltetni a minden nyelvnél zengzetesebb magyar nyelvet. Gyakran adogatták Csiky Gergely darabjait, mint pl. a »Cifra nyomoruság«-ot és az »Anna« című drámát. Krecsányi idejében jegyezte meg a lap: »A színház valóban komoly temploma a nemzeti nyelv ápolásának«.

1882-ben ismét eljött Krecsányi 36 tagu társulatával és május 6-án volt az első előadás.

Ebben az évben Takácsi Alajos városi orvos 50 éves jubileumát úgy ünnepelték meg, hogy a színházban előadták a »Doktor bácsi« c. darabot, s az előadást

az orvos és családtagjai virágokkal és szalagokkal feldíszített páholyból nézte. A színigazgató jól számított, a szinkör zsufoolásig megtelt. Nagy dolog volt, hogy egy darabot kétszer adtak, mint például a »Cifra nyomoruság«-ot »2-szor és utoljára«. Furcsán hat az emberre, mikor olvassa az akkori kritikát a ma annyira bámult Rákosi Jenő darabjáról. Rákosi Jenő »Szélháziak« címen bohózatot írt és a kritikus lecsepülte a szerzőt a sárga földig. Érdekes volna most elolvasni a Rákosi Jenő bohózatát, milyen lehet az az »üres, léha, innen-onnan összeszedett fércmű?«

Krecsányi aligha volt megelégedve a bevétellel, különben nem fogadta volna el a nyíregyházi Kaszinó 50 frt. segélyét. Felhangzik a sóhajtás: »Vajha rendszeres szinpártoló egyesületünk volna, hogy érezhető segéllyel láthatnánk el a társulatot«.

A Nyírvidék lelkes hangú cikket ír a színészet támogatására: »A magyar színészet még nem fényűzési cikk, éltető levegője az a magyar közművelődésnek. Ezt pedig nem fagyos szívvel, nem rideg kebellet, hanem a szeretet igaz melegével lehet csak tovább fejleszteni«.

1884-ben Krecsányi már pözsonyi színigazgató lett, de mégis eljött Nyíregyházára és Ujházi Edét is felléptette a »Rautzauk«, »Kölcsönként feleség« és a »Vén bakancsos és fia a huszár« c. darabokban.

Ezen a nyáron 3-szor is eljátszották Csicsónét. Kossuth Lajos nevenapján alkalmi darabot adtak: Rózsa István »Kossuth és Batthyányi Lajos« c. színművét.

1885 aug. 2-án Aradi Gerő társulata érkezett Nyíregyházára és »Az árendás zsidó«-val kezdte. Csiky Gergely »Buborékok« c. darabjának előadásáról ezt jegyezte fel a kritikus: »A kitünő előadás templommá alakította szinkörünket, csak az volt a baj, hogy nagyon is hasonlított a templomhoz — csaknem üres volt.«

Nagy sikere volt Bácskay Julcsa primadonnának a Böregérben és Ellinger Ilonának az »Aranyember« Noémijével. A

társulat különben előadta »Az ember tragédiáját«, a »Peleskei Nótárius«-t, »Szép Galateá«-t és »Rip van Winkl«-t. Aradi Gerő 1886-ban is visszatért és kipróbálta a májusi időszakot. A Nyírvidék ez alkalommal is buzdító szózatot intézett az olvasókhoz és Döbrentey Gábort citálta: »A magyar nyelvet hathatósabban mozditja elő, mint az Akadémia...« »Ha a darab az érzékiségre hat, a színház méltely«.

Feltűnik, hogy a gazdaközönség teljesen távol tartja magát a színháztól s a népet a színházban csak a cselédek képviselik.

Egy májusi este Benczi Gyula cigányprimás a búcsuestélyét tartotta, mert Breslauba hívták. Ezen az estén az előadást a közönség már 9 órakor otthagya, elment a Benczi muzsikáját hallgatni.

1886 őszén Báródi Károly próbált szerencsét 17 nővel és 14 férfivel, de rajta vesztett s búcsúlevelében, melyet Nyíregyháza közönségéhez intézett, szívfacsaró hangon panaszolta, hogy mikor fiatal volt, Buda magyarosításában ment tönkre, s most öreg korában Nyíregyháza közömbössége miatt kellett elvéreznie úgy, hogy többé talpraállást nem remélhet.

1887 május 1-én »Debrecen sz. kir. Városi Színház Igazgatósága« nyitotta meg a színiévadot a Cigánybáróval. Az aréna használhatóságára jellemző, hogy egy csütörtöki napon az eső miatt senki sem jött a színházba s az előadást nem is tartották meg. Pénteken sohasem volt előadás.

A helyárak akkor így alakultak: páholy 3 forint 50 kr., támlásszék 1 frt., a többi 60 kr. A földszinten más helyár nem is volt. Nyíregyházáról a társulat nem Debrecenbe ment vissza, hanem tovább ment Máramarosszigetre.

Mikor a színészek két havi játszás után elmentek, rendszerint nyíregyházi úri műkedvelők vették birtokukba a színházat.

Nem érdektelen, hogy 41 év előtt kik voltak Nyíregyháza legkedveltebb műkedvelői.

»Szeszich Ida kisasszonyt a közönség kidomborított alakításáért zajos tapsokban

részesítette. Konthy Gyula és Kálnay Sándor urak mellett, akik folytonos derűtségben tartották a közönséget, Somlyódy István, Mikecz Dezső urak hozzájárultak az előadás sikeréhez. Szesztay Gizella volt a partivadász mama, Korányi Anna falusi kislány Pesten, dr. Jósa András úr a papucs alatt nyögő s a méregdrága báli kiadások fölött desperáló papa, Kovách Győző szentimentális szerelmes. Bónis Samuel, Szeszich Gyula, Major Pál szintén sikerrel működtek közre. Trajtler Soma városi tiszti főorvos Annuska lányával együtt szerepelt nagy sikerrel. Érdekes volna, ha ez a díszes társaság ma megismételné a 41 év előtti műkedvelő-előadást.

1888-ban és 1889-ben ugyancsak a debreceni társulat játszott Nyíregyházán. Valentin Lajos igazgatott, Vedres Gyula bérletet gyűjtött.

Rendszerre vált a színi évadot május elején kezdeni. A szinkört az igazgató renováltatta, kicsinosította s szakértő bizottság konstataálta a biztosságát. A közönség majálisokra járt inkább, mint a színházba s egy héten kétszer is megtörtént, hogy részvétlenség miatt nem tartották meg az előadást. Legnagyobb esemény volt az, hogy Pálmay Ilka vendégszerepelt a »Nebáncsvirágban«, »Kapitánykisasszonyban«, »Tótleányban«.

A régi szinkör végnapjai.

Hiába csinostgatták 88-ban a szinkört, mert 89-ben a lap már botrányosan ócska fabódénak nevezte. A szezon egy hónapig se tartott, de a közönség belefáradt a pártolásba. 1889 május 31-én az utolsó estén előadták »Az ember tragédiáját«.

1889 májusában Aradi Győző hirdetett bérletet 16 előadásra. 60 tag fizetése havonta kitett 4 ezer forintot. Ezen kívül fizette az igazgató a színházbért, szinlapot, világítást, útiköltséget, málhadijakat úgy, hogy körülbelül 5 ezer forint kiadása volt havonta.

Szinügyi bizottság még mindig nem alakult. Más városokban, mint Sátoraljaujhelyen, Eperjesen, Becskereken már volt szin

ügyi bizottság és Makó ingyen adta át a színházat az igazgatónak, csak Nyíregyháza nem tudott segíteni a színészein.

Somló Sándor nemcsak mint színész, de mint költő is neves tagja volt a társulatnak (később a budapesti Nemzeti Színház igazgatója lett) s kedvéért a vidékről is bejöttek a jobb módúak az előadásra. Az öt heti évad végén Jászai Mari játszotta el Magdolnát.

1891-ben Halmay Imre szinigazgató ajánlatot tett, hogy ha 3 évre biztosítják neki az arénát, hajlandó azt saját költségén kijavíttatni és évente 50 előadást tartani. A tárgyalás, úgy látszik, nem vezetett eredményre, mert ugyanezen év novemberében Kömley Gyula kezdte meg az előadásokat — a Nagyvendéglő szűk, kellemetlen helyiségében az »Apósok«-kal. Özönvíz előtti elavult darabokat csépeltek névtelen színészek. Voltak vagy harmincan. Hat hétig tartott ez a vergődés, napról-napra üresebb terem előtt.

1892-ben Leszkay András hozta át debreceni szintársulatát és május 1-én kezdte meg az előadásokat a Cigánybárával, de mindjárt az első előadáson baj történt. A II. felvonás után valahogyan tűzilárma keletkezett s a közönség ijedtében szétzaládt. Azután még 29 előadás zajlott le (Réthy Laura volt a primadonna). A Gigerlik előadásáról sürgönystilusban számol be a kritikus: »Szinpadon bohócoskodnak, páholy beszélget, földszint kacag, karzat segít mindkettőnek... jóízlés megbotránkozik.«

Somogyi Gyula a színházért.

Nagy nap a nyíregyházi színészet életében 1892 május 20. Ezen a napon ült össze először a színházépítési értekezlet. Somogyi Gyula kir. közjegyző hívta egybe az érdekelteket, számszerint 30 nyíregyházi előkelőséget. Már ezen az értekezleten 50.000 forint részvénytőke állott rendelkezésre. Az értekezlet még mindig az építendő Nagyvendéglővel kapcsolta össze a tervet, de végül is úgy határozott, hogy megvárja, mit határoz a város.

Ebben az évben Leszkay András on ki-

vül még három színigazgató mutatta be társulatát Nyíregyházán. Rakodczay Pál híres sekszpirszinész (klasszikus művelt-gü, de szerencsétlen vállalkozó igazgató) júniusban hat előadást tartott, többnyire üres ház előtt, Halmay Imre miskolci igazgató augusztusban szintén hat előadást és pedig Prielle Cornéliával, Zoltán Gyula novemberben próbált szerencsét, de csak gyér pártolást talált. Pedig jónevű színészekkel jött: Gál Gyulával, Rajz Ödönnel, Koronkay Ilonával és Koronkay Rózával. Persze nem a mostani dédelgetett Koronkay Rózsinkkal, hiszen az a régi Róza már akkor is anya- és komika szerepeket játszott.

1892-ben és 1893-ban nagy, lelkes ujság-cikkek sürgetik a köszínház felépítését. Az 1893-ik év végét vetette a színházi helyiség vajadásának, a botrányos fabódénak, a szakadatlan gúnyolódásnak.

A nyíregyháziak lázasan lesték az állandó színház építkezését, mely a Somogyi Gyula által szervezett részvénytársaság kezdeményezéséből indult meg s elkészülését ma is büszkén hirdetik a mai színház-előterében elhelyezett márványlap következő szavai: »Épült közadakozásból 1894-ben. Felerészben Nyíregyháza r. t. város hozzájárulásával. A telket kétharmadrészben Somogyi Gyula, egyharmadrészben Kubassy Gusztáv ajándékozta és a színház felépítése Bencs László polgármester és Sexty Gyula tanácsnok érdeme«.

Itt meg kell jegyezni, hogy az állandó színház nem a városé volt, hanem a részvénytársaságé, melynek az igazgatók bért fizettek.

Az állandó színház első igazgatója Dobó Sándor volt, aki 1894 február 6-án tartotta benne az első előadást, nagy ünnepek keretében, melyeken a város és vármegye minden épkézláb előkelősége megjelent. A megnyitást meglehetősen elsiették. Ruhatárnak nyoma sem volt, mindenki bevitte a felsőruháját és kalapját is a nézőtérre, ami nem kis bosszusággal járt a magas cylinder fénykorában.

A felsőruhákra azonban szükség volt, mert dacára az alsófűtésnek, a közönség

fogvacogva ült a nézőtéren s éveken keresztül sok panasz hangzott el a fűtőberendezés ellen. Az igyekezet pedig annyira megvolt a nézőtér befűtésére, hogy egy gerenda meg is gyuladt, füst támadt s elterjedt a hír, hogy ég az új színház.

Megnyitó az új színházban.

A megnyitó előadáson persze ragyogó ünnepi hangulat volt. A *Hunyadi-nyitány*-nyal kezdődött az est, melyet Benczi Gyula és zenekara játszott. Lomniczy Béla színész jelent meg először a színen, ő adta elő az ünnepi prológot. Mihályffy Juliska, Kresz Irma, id. Németh János, Szigethy Lujza, Boronkay, Hegyessy, Szentmiklóssy, Dobó voltak az első színjátékosok. A díszletek igen szépek voltak, színpad és nézőtér örömmünnep benyomását keltette, pedig mennyi hibát fedezett fel a kritikus szem, ha közelebbről vizsgálódott.

Nincs ruhatár, a nézőtér festetlen, rideg, nincs díszlettár, s a színház környéke rendezetlen. De mindenki boldog volt, hogy végre játszani lehetett Nyíregyháza állandó színházában.

Előadás után díszvacsora volt az Európa-szállóban, ahol a színház legfőbb harcosát, Somogyi Gyulát ünnepelték.

Az új színház hírére más igazgatók is felfigyeltek, úgy, hogy ebben az évben eljött még Tiszay Dezső 12 előadásra s Szalkay Lajos az őszi szezonra, mely december 6-ig tartott.

Szalay Lajos Nagykanizsa és Veszprém után jött Nyíregyházára. A jegyeket persze Jakobovits Fanninál árulják a dohánytözsdében. A nyíregyházi színészet történetéből az ő neve ki nem maradhat, bizonyára több van a kisujjában ebből a történetből, amit én olyan nehezen böngésztem össze. Őrá kellett volna bízni ezt a feladatot.

A város 1894-ben még csak nem is támogatja a színészeket, de a »Nyírvidék« már erősen hangoztatja, hogy a városnak át kellene venni a színházat. Hogy a város még sem viselkedett közömbösen, mutatja az, hogy 10.000 forinttal részvényes volt.

Szalay Lajos különben nagy rákészüléssel érkezett Nyíregyházára. Külön zenekart hozott magával, melynek Santroch Alajos volt az első hegedűse, aki egyébként nyíregyházi zenetanár volt. A színház is új függönyt kapott, melyet Molnár Árpád, a Népszínház díszletfestője festett.

1895 május 1-én visszatért a múlt évben poruljárt Tiszay Dezső és a Trubadur előadásával kezdte meg az évadot. Egyik telt ház a másikat érte, a közönség kezdett belemelegedni a színházba járásba. A társulat az akkori vidéki színészek legjavából telt ki. Rózahegyi Kálmán, Margó Zelmá, Klenovics György, Rucsinszky, Németh János, Tapolczay Dezső, Bogyó, Hadday, Krémer nevét hirdették a szinlapok.

Június 27-ig váltakozó szerencsével folytak az előadások s akkor zajosabb volt a Szénapiacnak (a mai Dessewffy-tér) az a része, ahol a színház épült, mert mellette volt egy jónevű vendéglő, a »Pacsirta«, mely a színház felépülése után a »Vendéglő a Színházhoz« nevet vette fel.

Itt folytak le a bankettek, kuglizások és húzta a cigány rendületlenül.

Villany a színházban.

Megemlítésre méltó, hogy a részvénytársaság 1895-ben intézkedett a villanyvilágítás bevezetése iránt, úgy, hogy Bokody Antal társulata novemberben már villanyfénynél játszott. A petroleumhoz, vagy jobb esetben gázvilágításhoz szokott színészeknek meg kellett tanulni, hogyan kell a villanyhoz kimázolni az arcot.

Bokody december 11-én nyitotta meg a színházat az Otthon c. darabbal és küzdött a részvétlenséggel 1896 február 9-ig. A lapban keserű kifakadásokat hangoztattak a részvétlenség miatt: »Csukjuk be a színházat, adjuk el granáriumnak, vagy akárminek, mert abban ugyan több szin-társulat meg nem él. Már pedig tiltakozunk, hogy Nyíregyháza legyen az az országosan meghurcolt város, ahol se Tiszay, se Szalkay, se Bokody, se senki a világon 50 téli előadáson meg ne éljen, sőt közénk a biztos bukásra jöjjön. Inkább semmi, mint botrányos eredmény«.

Mindezek láttára felébredt a hivatottak lelkiismerete és történtek 1896-ban olyan dolgok, amelyek megnyugtatták a színház miatt aggódot.

Nyíregyháza város is megmozdult s 200 frt. készpénzzel és 10 öl tűzifával beállott a mentők közé. Az alispán is megígérte a megye támogatását.

Geduly Henrik, Haas Mór és Somogyi Gyula szinpartoló egyesületet alakítottak és lelkes szózatot intéztek Nyíregyháza lakosságához.

Hibáztatják, hogy a városházán a színészet ügyeinek nincs adminisztrációja. A képviselőket kebelében kellene megalakítani a színügyi bizottságot.

Június 27-én Csóka Sándor Jászay Marit négy estén át szerepeltette.

1896 novemberében Ágh Aladár és Beranek társulata költözött be a színházba s miután ők is jól kipanaszkodták magukat, 1897 január 8-án tovább vándoroltak.

1897 május 7-én szebb korszak köszöntött a nyíregyházi színészetre. Komjáthy János debreceni szinigazgató vonult be elsőrendű társulattal és már az első előadásokkal magához melegítette a nyíregyháziakat.

Komjáthy már nem írt keserű búcsúlevelet a közönséghez, sőt hangoztatta, hogy szívesen maradna, de kötelezettsége van.

1897 december 25-én Deák Péter, az óbudai Kisfaludy Színház igazgatója próbálta ki Nyíregyházát. Karácsony első napján üres ház fogadta. Mégis kihúzta 1898 március 4-ig s a belügyminiszter 300 forintnyi gyorssegélyével távozott.

Ujságcikkek döngetik a városháza kapuját, s remélik, hogy »a város végre rendezni fogja ezt a züllésnek indult ügyet, befogadván azt más városok példájára a saját maga adminisztrációja feladatai közé«.

1898 május 28-tól június 19-ig Tiszai Dezső miskolci szin-társulata játszott nagyobb számú társulattal, mint amennyi néző esténként a nézőtéren megjelent. Felhangzik újra a szemrehányás: »Nyíregyháza városa, melynek 4 millió forint a vagyona,

s amely egymilliókétszáz ezer forintos kaszárnyát épített és arra évente 23.000 forintot ráfizet, — dobszóra engedi jutni a színházat s rábízva az egész ügyet a rendőrkapitányra!« Október közepén Halmay Imre eljött még rövid időre, aztán ismét új fordulóhoz érkezett a nyíregyházi színiügy ügye.

A részvénytársaság évről-évre veszteséggel zárt, a bérösszeg nem fedezte a fenntartás költségeit, likvidálni volt kénytelen.

Megvette a város 25.000 pengőforintért!

A várossal először Komjáthy János színiigazgató tárgyalta 1899 május 9-én. Meg is kapta napi 2 frt. bérért a városi színházat s nagy társulattal, 11 tagú zenekarral betöltötte a tavaszi estéket a Hadak útjával, Gésákkal, Dreyfusz kapitánnyal s az akkor divatos darabokkal. Mindig szép, előkelő közönség hallgatta az előadásokat s a lap szerint »elmult már Nyíregyházán az az idő, amikor menekülni kellett a pártolás hiánya miatt elkedvetlenedett és pénzügyileg legyöngült színiigazgatóknak«.

Tanay Frigyes ekkor már neves tagja volt a társulatnak, jutalomjátéka alkalmával meleg ünneplésben részesítették.

1900 májusában is Komjáthy vette bérbe a városi színházat s a Szulamith című opera volt az első darab. Egész június végéig kitarzott és 52 előadást produkált.

A Bessenyei Kör a színházért.

1900-ban már a Bessenyei Kör is oltalmába vette a színiügyet és színiügyi albizottságot szervezett, melyen Ferlicska (Gairai) Kálmán elnökölt. A Bessenyei Kör elnöke akkor Feilitsch Berthold főispán volt.

Papp György pénzügyigazgató nagy propaganda cikket írt a színház érdekében Bencs László polgármesterhez és Kertész Bertalan főkapitányhoz. Komjáthy ekkori előadásairól nagy elismeréssel írnak a lapok. Előadta a Trubadurt és Tévedt nőt. Az operettek közül legnagyobb sikere volt a Görög rabszolganak. Június 22-én zárt.

1901 május 7-én újra megjelent Kom-

játhy és egyfolytában játszott június 10-ig. Kezdte a Cigánybárával, végezte a Cyranóde Bergerac-val. Az Ocskay brigadéros dicsősége tetőpontján állott s Nyíregyházán is nagy tetszés fogadta.

1902-ben Makó Lajos igazgató következett. Az immár hagyományos május 1-én köszöntött be Kuruc Feja Dávid c. Ocskay-utánzattal.

A Bessenyei Kör tagjai kedvezményes áru jegyekhez juthattak, miáltal sok új tagot kapott a kör.

Makó ezen év szeptemberében újra eljött 10 előadásra.

1903-ban, 1904-ben és 1905-ben is kitarzott Makó Nyíregyháza mellett, de nem annyira Nyíregyháza Makó mellett. A négy esztendőn át tartó rohamok (8-szor kezdte a szezont) fokozatosan ellanyhultak.

1903-ban volt a »Bob herceg« bemutatója, 1905-ben Schiller halálának 100 éves tévfordulóján Wallenstein halálát adták. Ugyanezen évben mutatták be Nyíregyházán János vitézt.

Rózsa Lili vendégszerepelt Niobeban és közkedveltek voltak ebben az időben a Perczel-nővérek. Makó társulata 1905-ben Szegedre távozott.

Új színiigazgató mindig új reményeket keltett.

Zilahy társulata.

1906 május 5-én tartotta első előadását az »isteni Zsül«: Zilahy Gyula debreceni társulata. Már a színházról így írnak: »Megnyitlak a Károlyi-téri ócska-ház kapui«. (Persze a »Károlyi-tér« téves, mert a »Szénapiac« elnevezést a »Dessewffy-tér« váltotta fel). Zilahy magával hozta mint hírneves operaénekesnőt, feleségét Singhoffer Vilmát, továbbá Lónyay Piroskát, Lukács Juliskát, Fóti Fridát, Jászai Olgát, Almássy Lolát, Deési Alfrédet, Szakácsot, a Perczel-nővéreket és még sok jónévű színiestét és színésznőt, és 36 kardalost.

Az előadások 8 órakor kezdődtek és a Gül-babát, János vitézt, mindig nagy érdeklődés kísérte. Utóbbi gróf Vay Gábor főispán beiktatása alkalmából is előadták.

Dicsérettel említik Szakács »Hamlet« ábrázolását. Érdekes megjegyzés volt, hogy »Nyíregyházán mindig olyan rövid a szezon, hogy a közönség nem ér rá megszeretni a társulatot. Zilahy is csak 30 estén át játszott s december 9-én újra áthozta színészeit négy előadásra.

1906-tól 1913-ig Zilahy ki nem engedte kezéből a nyíregyházi színházat. A szezon rendszerint ő is május elején kezdte, június végén befejezte és télen ellátogatott néhány előadásra. 1913-ban már csak mint trónkövetelő jött át Debrecenből, de a saját társulatával már előbb meghasonolva az uralmat elvesztette.

1907-ben a megnyitás után egy hétig minden este telt ház volt. Ez a hét a »Víg özvegy« hete volt.

Zilahy új rendezője, Ferenczy új levegőt hozott Nyíregyháza színészetének életébe. Ő rendezte a megnyitó előadást is, »Hódító keringőt«. Felléptette Hudák Jucit, a montecarlói opera prima ballerináját, Nyíregyháza szülöttét. »Víg estén« táncolt és a műsorban Rózsa Lili is szerepelt és egy nyíregyházi úriasszony: Ernyeyné Okolicsányi Paula. Ebben a szezonban volt Vajda Ilonka első szárnypróbája. Novemberben három este jött át Zilahy.

1908-ban a Carmen, Parasztbecsület és a Bajazzók előadása volt a szezon fényessége.

1910-ben Gazdy Arankának volt nagy sikere Rostand »Sasfiók« c. darabjában.

1911-ben Lehár »Cigányszerelem« c. operettje volt az első előadás, melynek főszereplője Komlóssy Emma volt. Sokszor adták a »Svihákok« c. operettet, melyet viszont Harkányi Gizella művészete juttatott diadalra. Játékának híre még a vidéket is becsalta a színházba. Négy estén át volt vendég Márkus Emilia.

1912-ben Zilahy feltűnően kacérkodott a könnyü Muzsával. Már megnyitó előadásul is »Ártatlan Zsuzsit« tűzte ki és továbbra is hasonló darabokkal próbálta a kasszát biztosítani.

Ebben az időben Balla Jenő városi pénzügyi tanácsos memorandumot nyújtott be a polgármesterhez egy új, modern színház-

épület építése érdekében. Az építéshez 400.000 K kellett volna. Hogy mi lett a vége, mutatja a ma is fennálló alkalmatlan kis régi színház. 1912-ben vendég szerepelt az olasz opera-gyerektársulat, később Tanay Frigyes és Beregi Oszkár.

1913 nagy fordulatot hozott a nyíregyházi színészet életébe. Ennek a szerencsétlen számú évnek a nyara is szerencsétlen volt úgy a színészekre, mint a közönségre nézve. Harcok és válságok, innen és túl a kulisszákon! Még ugyan a debreceni társulat játszott, de már Faragó Ödön kassai színigazgató döngötte a kaput, sőt egyszerre három terv is felmerült. Az egyik a Faragó terve: kapcsolat Kassával, a másik Nyíregyháza, Ungvár, Munkács kapcsolata, a harmadik Irmay Béla, a debreceni társulat titkárának a társulat élére állása. Sőt negyedikként Márffy Károly tordai színigazgató is kísérletezett, aki 3—4 hónapos téli szezonra tett ajánlatot.

Márffyval valami hiba történt, mert az igazgatást már április 30-án a színház titkára, Hidasi Kálmán vette át.

A városi közgyűlés július hóban, a világháború kitörése előtti utolsó ülésén foglalkozott a színház átalakítási tervéről. Ugy akarták átalakítani a színházat, hogy az mozi-előadásokra is alkalmas legyen. A közgyűlés nem fogadta el a miniszter azon leiratát, hogy az átalakítási költségeket az állami szubvencióból vonja le.

A háborús évek.

1915-ben dr. Patek Béla győri társulata kapta meg a színházat május 13-tól két hónapra. A világháború ezer karmával belemarkolt a színészekbe is és »mind elvitte a legények elejét«. Az igazgató a Vörös Kereszt javára felajánlotta a napi bevétel 5 százalékát s az utolsó előadás teljes bevételét.

Ebben a háborús esztendőben Forgách Dezső, Gömör László, Baróthy Rezső, Révész Borka, Bihari Böske, Viola Margit nevével találkozunk a színlapon. A következő, 1916. évi szezonban ugyancsak dr. Patek Béla vezetése alatt, Ötvös An-

dor titkársága mellett az itthonmaradottak és az átvonuló katonák sokat tapsoltak Szigeti Irén szubrettprimadonnának, Nagy Aranka koloratur énekesnőnek és Dörgey Jolánnak.

A nézőtér képe egészen más volt, mint a háboru előtt. Zsúfolt házakat lehetett látni, de a nézők többségét nem a régi nyíregyháziak alkották, hanem lábbadozók, átutazók, szóval katonák, súlyos bakancsok, elviselt szennyes zubbonyok, borostás arcok, duhaj hangok.

A júniusi városi közgyűlés 1916-tól 1920 szeptember 1-ig átengedte dr. Pateknek a színházat oly feltétellel, hogy a város minden évben felmondhat. Az igazgató köteleztetett, hogy megfelelő díszletekről gondoskodjék.

Dr. Patek, miután Bruckner Lászlónak, a színház karmesterének szerzeményét, a Senki lányát sikerrel előadta és a Sós-tón a »Katona-Otthon« javára nagy ünnepséget rendezett, a szezont július 23-án, három hónapos játszás után bezárta.

A háborus évek alatt este 10 órakor volt a záróra.

A zárórára való tekintettel gyakran változtatták az előadások kezdő idejét is. 7, negyed 8, fél 8, 8 óra olvasható az okkori szinlapokon. Molnár Ferenc és Zerkovitz vezettek a szerzőségben s a színházak műsorán Három a kislány, Mágna Miska, Katonadolog, Cigányszerelem, Legénybúcsu, Az ördög váltakoztak.

Igy folyt le az 1917-iki szezón is.

Operaelőadás is volt, előadták Nedbal Oszkár »Az erénycsősz« c. dalművét.

Július 14-én megállott a villanytelep üzeme, mely nem tudott már szentet beszerezni. 17 napig még küzdött a társulat a világítási zavarokkal s aztán 10 hónapig végleg elcsendesedett a színház.

1918 május 4-én már Kiss Árpád szinigazgató foglalta el a szinigazgatók trónját a »Márványmenyasszony« előadásával és 16 tagu zenekarral. Kiss Árpádot a város úgy fogadta el, ha Horváth Kálmánt művészeti igazgatóul szerződteti. Ez meg is történt. Borbély Lili még mindig kitarított Nyíregyháza mellett. Megemlítendő,

hogy a színházépületet április hóban renoválták.

Kiss Árpád magyar operettciklust rendezett. Gül-baba, Kis gróf, János vitéz, Iglói diákok, Tatárjárás, Zsuzsi kisasszony, Ob-sitos, Aranyvirág voltak a ciklus darabjai. Nagy siker követte Biró Lajos művének, a Hotel Imperiálnak az előadását is.

A színház a forradalmak alatt.

1918 októberének forradalmi hangulata a színészeket is magával ragadta s az egyesület tanácsából sorra kibuktatták a direktorokat azzal a megokolással, hogy ne a »munkaadók« dirigálják a színészegyesületet, hanem a »munkások«.

1919 április 10-én már szocializált színházat nyitott meg a vörösre mázolt Kiss Árpád. Vörös-katona-estet rendezett, melyen Pogány József népbiztos is megjelent. A vörös est persze a Marseillaise-zel kezdődött. T. Simkó Gizi elszavalta Farkas Béla »Vörös hadsereg« c. költeményét. A munkásdalárda elénekelte a munkáshimnuszot. A társulat előadta Garami Ernő »Mégváltás« c. darabját s kilátásba helyezte, hogy a jövő héten megismétli. De jöttek a románok s a vörös reménység egyelőre aláhanyatlott.

A román garázdálkodás mindazonáltal javított a nézőtér képén: az intelligens elem ismét elfoglalta helyét. »Most már nem hajigálózta a nézők égő cigarettával s nem terrorizálta a színészeket a vörös fértis egyedül üdvözítő jegyében«. Az oláhok 10-re szigorú zárást rendeltek el.

Vári Vojtovich Zoltán a színháznak ebben az évben új díszleteket festett.

Kiss Árpád elment Máramarosszigetre, de egy töredék Horváth—Kassai—Turóczy vezetésével visszamaradt és az Apollóban rendezett előadásokat. A közönség azonban a töredék-társulatot nem vette be, még az Apolló terme is üres maradt. Horváthék »Thália-társaság«-nak nevezték magukat és ez a kényszerű alakulás azért történt, mert Nyíregyháza el volt vágva az országtól s ők nem szerződhetek.

A románok kitakarodása után.

1920 április 24-én ismét visszatért Kiss Árpád, aki különben mint színész is mérsékelt sikerrel játszotta Az ördög és a Bíboros főszerepét. Hvaszta Jolán nyíregyházi származású művésznő vendégszerepelt a Tolvaj-ban; őt követte a vendégfellepésben Virányi Sándor a Magyar Színház, Vendrey Ferenc a Vigszínház, Sik Rezső a Belvárosi Színház tagja, továbbá Kormos Ilonka pesti primadonna és Zemplényi Zoltán, ki később egészen özszelekedett Nyíregyházával. Julius hó 29-én volt az utolsó előadás.

Ugyanezen év november 7-én a Bethlen-Bruckner-féle színtársulat nyitotta meg a színház kapuit. A színházat előbb alapos vizsgálat alá vették tűzbiztonsági szempontból s a hiányokat pótolták. Mindazonáltal a lámpák már az előadáson váratlanul kialudtak.

Az őszi szezonban a társulat Rákosi Jenő Magdolna c. paraszt-tragédiájának előadásával Rákosi-estét, majd a Betyár kendője előadásával Blaha-estét rendezett.

December 15-én Debrecenből egy este átjött Kardos Géza színtársulata.

1921-ben Teleki Ilona új primadonna hódította meg a közönséget a Csárdás királynéban. Blaha Lujzát 70-ik születésnapja alkalmából a vármegye küldöttsége üdvözölte, s a még mindig friss művésznő, a nemzet 70 éves csalogánya meleghangu levélben válaszolt. Felemlgette a szabolcsi napok szép emlékeit.

Bessenyei halálának 110-ik évfordulója alkalmából a színházban díszelőadás volt.

A társulat helyi szerző darabját is színre hozta. Lengyel Nándor cukrász »Vetélytársak« c. falusi életképét mutatta be nagy érdeklődés mellett.

Az 1921–22-iki téli szezont Neményi László színigazgató 1921 szeptember hó 28-án kezdte meg a »Hajduk hadnagyá«-val. Október 6-án előadta »Az elnémult harangok«-at, melynek előadása nem sokkal az oláhok kivonulása után mély hatást tett a közönségre.

Az előadott darabok között az »Offenbach« c. operett dominált. Sikerét a da-

rabban előforduló közismert Offenbach-idézeteknek köszönhette. Nagy Sándor drámai színész, városunk szülötte fellépett az általa rendezett »Egy katona története« c. darabban.

A színi szezon átnyult 1922-be és január végén ért véget.

1922 őszén egy rövid, két hónapig tartó szezon kezdődött, de már Heltai Hugó igazgatásával. Legelső sikere a színház új bordó plüss függönyének volt, a közönség nagy tapsal fogadta. Azután mindjárt a Kék mazurban Cseresnyés Erzsébet primadonna hódította meg a szíveket. Telt házat csinált a Hamburgi menyasszony, Hazudik a muzikaszó. Ez utóbbit 10-szer adták s a lap nagy dícsérettel említi Medgyessy Erzsébet komikát és Medgyessy József komikust. »Offenbach«-ot még mindig elő lehet adni. A társulat már november elsején áthurcolkodott a mienknél jobban fűthető ujhelyi színházba és pedig — öt hónapra!

A színügy érdekében a lap sürgeti a városnál a kulturtanácsnoki állás szervezését.

1923 április havában Heltai Hugó ajánlatot tett a városnak, hogy a rozoga színházat teljesen rendbe hozatja, ha a város évente hat havi szezonra 10 évre átengedi. A két és fél hónapi tavaszi szezon legfontosabb eseménye volt »Az ember tragédiája« ünnepi előadása, mellyel a társulat Madách centennáriumának hódolt. Márkus Emilia újra ragyogtatta művészetét a Kaméliás hölgyben.

Alighogy elmentek a színészek, a színházba betelepültek a helyi műkedvelők és előadták a Kisasszony férjét. Szerepeltek benne: dr. Garay Gyuláné, Maurer Sári, Oltványi Böske, Ruzsonyi Sári, Dr. Hubay Balázs, Milotay László, Mattavovszky István, Belánszky Barna, Szilágyi Dezső.

Az átalakított színház megnyitása.

1923 őszére elkészültek az átalakítási munkálatokkal és a kimosakodott színházat nagy ünnepséggel nyitotta meg Heltai társulata. A megnyitó darab a Cigánybáró volt, de azt megelőzőleg dr. Sasi

Szabó László »Kacagj Bajazzó!« c. pompás versét szavalta el Bihary László. Hidvégi Ernő ünnepi beszédet mondott. Kardos István immár városi kulturatanácsnok ékes szavakkal átadta a színházat Heltainak. Heltai Bencs Kálmán polgármester érdemeit méltatta, aki valóban sokat tett a színház megújulásáért. A színre hozott darabok között említésre méltó Herczeg Ferenc »Byzanc«-a, Molnár Ferenc »Vörös malom« és »Hattyu« című darabja. A három grácia bemutatója 1924 január 4-ére esett s január 8-án a társulat már Újhelyen játszott.

Március 12-én újra visszajött a társulat Újhelyből és játszott május végéig s ugyanezen év októberében harmadszor is nekifogott a társulat Nyíregyháza meghódításának.

Heltai a színház átalakítására áldozott 10 millió korona ellenében a várostól ingyen fűtést, világítást kért és a vigalmi adó elengedését. Kérését csak annyiban teljesítette a város, hogy leszállította a vigalmi adót. — Heltainak különben nagy mersze volt a kísérletezésekben. Hét egymásutáni estére tűzte ki a Pompadourt, melyben Fedák Sári Parádés szerepét Nagy Anci játszotta. Felléptetett egy Alfred Dofoca nevű francia filmszínészt.

Heltai Sekszpir-ciklust is rendezett kevés anyagi haszonnal. A szezon vége felé Csontos Gyula három estén át játszott, majd Halmai Vilmos és Bajor Gizi léptek fel egy-egy estén, míg május 29-én utoljára gördült le a függöny.

1924 őszén új szezont kezdett Heltai s az első előadáson a »Bajadér«-ban Patkós Irma mutatkozott be a nyíregyháziaknak. Erre az időre esik az Antónia premierje is. Az egyik estén a színházat egy pesti művészársaság foglalta le. Kabarét rendeztek Kövály Gyula, D'Arrigó Kornél, T. Forray Rózsi, Szász Ilona, Fehér Gizi és Békési Antal. Rózsahegyi Kálmán is lejött két pompás alakításának a bemutatására: »A vén gazember«-ben és »Süt a nap«-ban bájolta el a közönséget. Heltait azonban a hírneves vendégek sem tudták kihúzni a kátyuból és a sajtó is

hiába próbálta kicsiholni a lakosságból az érdeklődés szikráját.

Szóval Heltainak is alaposan befellegzett Nyíregyházán, pedig értett hozzá, hogyan kell újabb, meg újabb attrakciókkal élénkíteni az érdeklődést. Például lehívta Pestről Móricz Zsigmondot, hogy maga rendezze Sári bíró c. darabját. A szerző a bemutatón is jelen volt. Tamás Benő Jackó Ciával játszott a Pintyökében. Volt operaelőadás is, melyben dr. Dalnoky Viktor, Kőszeghy Teréz és Szende Ferenc vendégként énekeltek. A téli szezon január 29-én zárult a Vasgyárossal s a társulat Halasra távozott.

1925 április 11-én Bajáról újra megérkezett Heltai Hugó társulata. Ez a két hetes tavaszi szezon is felölelt minden furfangot, hogy közelebb férközzön a nyíregyháziak zsebéhez. Előadták először és pedig az egész vidéket megelőzve a Halló Amerikát, majd a Vörös malmot, később a Reneszánsz-színház együttese vendégszerpelt. Lejött Darvas Lili három estére, utána Halmai Tibor, Bánky Baby, jöttek a görlok, jött Steinhardt és társulata. Addig-addig jöttek, míg június 4-én menés lett a vége.

A legutóbbi évek.

Nyíregyháza színészetének ezzel lezárult viszontagságos korszaka. Ez szinte jóslatszerűen hangzik, de merem állítani, hogy Nyíregyházára valamirevaló szinigazgató többé rá nem fizet.

Ennek a jobb korszaknak első igazgatója az 1925—26. téli szezonban Gulyás Menyhért.

1925 október 22-én nyitotta meg a színházat »A nóta vége« c. darabbal.

Gulyás Menyhért elsőrendű katonazenekart szerződtetett, melynek Virág volt a karmestere.

Az előadott darabok közül nevezetesebbek: Marica grófnő, Magnetic, A régi jó Budapest, Pántlika, Dolly, Hármacskán, Búcsukeringő, Masa pénzt keres, Annabál, Marika.

Rakovszky Iván belügyminiszter tiszte-

letére díszelőadás volt a Hamburgi menyasszony.

»Az orgonavirág« első előadása 1926 február havában éjfélutáni 1 óráig tartott.

Március 9-én Pestről lejött dr. Forró Pál fővárosi író és a kíséretét képező művészgárda. Gulyás Menyhért konferált.

Gulyás ebben a szezonban mutatta be Herczeg Ferenc »A híd« c. színművét, melynek előadását a Rákóczi-nyitány és a Himnusz előzte meg.

1926. szeptember 1-én Gulyásék a »Királyné rózsája«-val nyitották meg az új szezont s mindjárt ötször adták egymásután.

A városi képviselőtestület szeptemberi ülésében 13 millió korona segélyt szavazott meg a társulatnak. A közgyűlés felhívta a szinügyi bizottság tagjait, kísérjék figyelemmel a színtársulat működését, a tagok munkásságát, a színház látogatottságát, mert az e téren nyert tapasztalatok szolgálnak a további segélyezés alapjául.

A rendőrhatalóság kötelezővé tette a ruhatárt. — Szeptemberben cirkuszelőadások zavarták az igazgató reménykedéseit s jellemző a város fejlődő érdeklődésére, hogy a társulat a cirkuszos estéken kárpótlást nyert a várostól, amennyiben a cirkusz 5 százalékos kulturális adóját Gulyásnak utalta ki.

Ezzel Bencs Kálmán dr. polgármester bebizonyította, hogy nemcsak szóval hirdeti a színház pártolását, hanem, ha kell, erélyes és gyors cselekvéssel nyújt segítő kezet a kultúra harcosainak, akiknek, sajnos, olyan ritkán akad megértő, tetterkész támogatójuk.

Gulyás bemutatta Lehár »Cigányszerelem« c. operettjét rendkívül nagy érdeklődés mellett. A sajtó elismerte, hogy Gulyás sokat áldozott a ruhatár és díszlettár kiegészítésére.

A város 1926 október 1-től havi 20 millió koronával segítette a társulatot. A társulat ügyeinek intézésében Gulyáson kívül két titkár is buzgólkodott: Szigeti és Faragó. Október 5-én mutatta be a társulat az »Offenbach« c. operettet.

Uj darab volt a Noszty fiu esete Tóth Marival, Csuda Mihály szerencséje (Bús Fekete László.) Október 6-án Sardou Fedoráját adták csaknem teljesen üres ház előtt. Október 20-án Király Ernő és társasága vendégszerepelt.

Nagy nap volt október 21-ike. A nyíregyházi közönség ekkor ismerte meg Koronkay Rózsit, Buda, Pécs, Miskolc, Szeged kedvelt primadonnáját.

Rákosi Jenőt írói működésének 50-ik évfordulóján Nyíregyháza lelkes szeretettel ünnepelte az ünnepelt »Magdolna« c. darabjának előadásán.

November 8., 9. és 10-én Fedák Sári kápráztatta el a közönséget s utána autogramokat osztogatott az elaggott színészek javára. Egy-egy aláírásért 10 ezer K-t adtak.

Sokat ártottak a színháznak az akkor lefolyt heves képviselő választási küzdelmek. Somogyi Nusi vendégszereplése sem tudta becsalogatni a közönséget. A Gulbabát üres ház előtt adták. »A hajtóvadász« előadásáról a pesti előadást is látott nézők megállapították, hogy a nyíregyházi előadás jobb volt a pestinél. Nagy sikere volt a Cirkuszhercegnőnek is. *Kászonyi F. József* helyi szerző »A tűzparipa« c. darabját zsúfolt ház nézte végig.

Gulyásék 1927 január 23-án fejezték be a szezont, de 1927 április 16-án visszatértek Nyíregyházára, amikor is Komlós Pál karmester vezetésével, pesti operaegyüttes vendégszereplésével előadták a Trubadurt is.

Bevezették a mozihelyáras előadásokat, hogy ha már oly sok pénz nem is gyűl be, legalább közönség legyen. Kiss Ferenc három estén vendégszerepelt, de több erkölcsi, mint anyagi sikerrel. Gulyás társulata május 22-én Szarvasra hurcolkodott.

Az 1928 január 17-én megkezdett szezonra Gulyás valóban elsőrendű művészcsoportot szerződtetett.

Az előadott darabokból megemlítendők a következők: Páros csillag, Lengyelvér, dr. Szabó Juci, Cirkuszhercegnő, Legifjabb Horváth-lány, Templom egere, Zenélő óra, Fecskefészek, Te csak pipálj Ladányi! Peer

Gynt, Bánk-Bán, Aranyember, Ocskay brigadéros, Olympia, Marika, Postáslány, Mese az írógepről, Offenbach, Csókról-csókra, Broadway, Madarász, Csak egymás után Uraim!, Világ bajnok, Az utolsó bölény, Kossuth, Orlov, Alexandra, Cigánykirály, Az első férfi, Trojka, A nóta vége, Biborruhas asszony, Éva, Csárdáskirálynő stab.

Kiemelkedő pontja volt a szezonnak az Ibsen centennáriumára rendezett est, mikor is a Peer Gynt előadása előtt Kardos István városi kulturatanácsnok ünnepi beszédet tartott. Később Schubert centennáriumát is megünnepelte a színház a »Három a kislány« előadásával. Az ünnepi beszédet ez alkalommal Kuthy Sándor mondta.

Nem lehet szó nélkül hagyni az Alapi

Nándor-féle Országos Kamara-Színház előadásait sem. 1927–28. és 1929. év őszén rendezett Alapi társulata több előadást.

Színészei mindig a javából valók, de sokan nem tudnak megbarátkozni a színpad díszlettelenségével. Különösen is hat, ha a Senki-szigete csupa függönyből van összetákolva.

A legutóbbi két évben bebizonyosodott, hogy Nyíregyháza lakosságát a farsangi alkalmatosságok annyira elvonják a színháztól, hogy dacára a nem farsangolók lelkes óhajának, nem tanácsos a színházat megnyitni. Így történt az, hogy Gulyásékat 1929-ben nem láttuk egészen ibolyanyilásig, de tán annál biztosabban kibírják a búzavirágig.

„Apollo“ Mozgóképszínház.

A Kis-téren áll. 1909-ben alakult. A mozik monopolizálása alkalmával nyerte özv. Hasch Árpádné, kinek férje, mint tart. főhadnagy hősi halált halt.

Az »Apolló« mozi 320 személy befogadására készült. Szakszerű és lelkiismeretes kezelésben dicséretre méltóan igyekezik megfelelni hivatásának.

Igazgatója: Philipp Zsigmond.

„Diadal“ Mozgóképszínház.

1917-ben alakult. 1921-ben a mozi engedélyek revíziója alkalmával a Miskolczi Mozgóképszínház R.-T.-től átvette özv. Dr. Kovács Lajosné.

A mozi megszakítás nélkül állandóan játszik. 262 személyes befogadóképességgel van építve. A mozi az amerikai, a német és magyar filmgyárak legértékesebb darabjait viszi vászonra. 1929-ben nagy költséggel renoválták. Szellőztetőkkal és vészkijáratokkal bőven ellátott, s így egészségi és biztonsági szempontból semmi kivánni valót nem hagy hátra.

A »Diadal« mozi Nyíregyháza legelőkelőbb és legforgalmasabb részén, a város szívében a Vay Ádám utca legelején van, így nem korlátozhatja a szórakozni vágyó közönséget még a rossz időjárás sem a mozi felkeresésében.

A mozi tulajdonosa özv. Dr. Kovács Lajosné és igazgatója Vadnay Ferenc.